

ЗАРУДНИЙ Микола Олексійович (13(25). 09. 1859, с. Грякове, нині Чутів. р-ну Полтав. обл. — 19. 03. 1919, Ташкент) — зоолог, мандрівник. Дійсний член Моск. товариства дослідників природи (1885), кор. Зоол. музею С.-Петербур. АН (1895). Мала золота медаль (1898), Премія ім. М. Пржевальського (1901, 1904, 1907) Рос. геогр. товариства. Закін. учит. семінарію військ. відомства у С.-Петербурзі (1879). Відтоді мешкав у м. Оренбург, від 1892 — у м. Псков (обидва — Росія), де працював викл. військ. навч. закладів; від 1906 — у Ташкенті: викл. кадет. корпусу, від 1918 — Нар. університету. Організатор (1918) і дир. Туркмен. нар. музею. Заст. голови Туркмен. відділу Рос. геогр. товариства. Здійснив низку наук. експедицій у Закаспій. край та Персію, зібрав знач. фауніст. матеріал. Його колекції частково зберігаються в Британ. музеї й Ташкент. університеті. Наукові дослідження з орнітології, зокрема фауністики, систематики, зоогеографії та екології, а також з фауни хребет. тварин Туркмен. обл. Вивчав орнітофауну України, зокрема Полтав. і Харків. губ., автор праць «Птицы долины р. Орчика и

окололежащей степи» // «Материалы к познанию фауны и флоры Российской империи. Отделение зоологии», Москва, 1892, вып. 1 (охарактеризував 141 вид), «Несколько заметок по орнитофауне Харьковской и Полтавской губерний» // «Орнитологический вестник», 1911, № 3–4 (31 вид). Здійснив аналіз класу птахів на підвидовому рівні, запропонував наук. принципи застосування т. зв. потрібної номенклатури з метою опису колекцій усієї орнітофауни Росії; започаткував серійне збирання колекц. матеріалу, що дає можливість достовірно вивчати внутр.-видову індивід. та геогр. мінливість. Наукові праці З. стали основою формування теорії екол. резерву популяцій мислив. угідь. На його честь названо понад 100 нових видів і підвидів хребет. та безхребет. тварин.

Основні праці

Орнитологическая фауна Закаспийского края // Мат. к познанию фауны и флоры Рос. империи. Отделение зоологии. Москва, 1896. Вып. 2; Экскурсии по Восточной Персии // Зап. Рус. геогр. об-ва по общей географии. 1901. Т. 36, № 1; Птицы Псковской губернии // Зап. АН по физ.-мат. отделению. Сер. 8. С.-Петербург, 1910. Т. 25, № 2; Птицы Аральского моря // Изв. Туркмен. отделения Рус. геогр. об-ва. Ташкент, 1916. Т. 12, вып. 1.

Рекомендована література

1. Бобринский Н. Н. Зарудный: Зоолог и путешественник (1859–1919). Москва, 1940;
2. Пидопличко И. Г. Н. А. Зарудный как зоолог и путешественник // ВЗ. 1969. № 5;
3. Чубрей О. С. Основні напрями наукової творчості зоолога і мандрівника М. О. Зарудного (1859–1919) // Історія укр. науки на межі тисячоліть: Зб. наук. пр. К., 2004. Вип. 15.

О. Я. Пилипчук

Бібліографічний опис:

Зарудний Микола Олексійович / О. Я. Пилипчук // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15615>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).